

O'zbekiston Respublikasi
Maktabgacha va maktab
ta'limi vazirligi

ISSN: 2992-9008
UDK: 37

TA'LIM VA TARAQQIYOT

Ilmiy-uslubiy jurnali

2026-YIL 5-SON

www.journal.namspi.uz

Bosh muharrir: Namangan davlat pedagogika instituti rektori B.E.Xusanov
Mas'ul muharrir: Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor M.R.Qodirxonov
Mas'ul muharrir o'rinbosari: Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash bo'limi boshlig'i J.A.Yuldashev

TAHRIR HAY'ATI

Aniq va tabiiy fanlar: k.f.d., prof. Sh.Abdullayev, f-m.f.d., dots. R.Xakimov, k.f.d., prof. N.Vohidova, k.f.d., dots. M.Qodirxonov, b.f.d., dots. A.Batashov, f-m.f.n., dots., T.Abdullayev, p.f.n., dots. M.Eshnazarova, p.f.n., dots. G'.Nafasov, p.f.n., dots. M.Boltayeva.

Texnika fanlari: t.f.d., prof. A.Umarov, t.f.d., prof. A.Qayumov, PhD, dots. Sh.Xudoyqulov, PhD, dots. Abdunazarov.

Ijtimoiy-gumanitar fanlar: s.f.d., prof. T.Fayzullayev, tar.f.d., prof. A.Rasulov. f.f.d., prof. M.Ismoilov, i.f.d., dots. N.Sotivoldiyev, t.f.n., dots. A.Isoqboyev, f.f.n., dots. O.Mamatov, t.f.n., dots. Z.Haydarov, PhD. J.Yuldashev, PhD. A.Abdullayev.

Pedagogika fanlari: p.f.d., prof. B.Xodjayev, p.f.d., prof. X.Najmiddinova, p.f.d., prof. T.Ismoilov, p.f.d., prof. S.Abdullayev. p.f.d., prof., M.Y.Sobirova, p.f.d., prof., R.Zamilova, p.f.d., prof. Sh.Xujamberdiyeva, p.f.d., dost. M.Asqarova, PhD, dots. M.Asranboyeva.

Filologiya fanlari: fil.f.d., prof. N.Uluqov, fil.f.d., prof. H.Usmanova, f.f.d., dots. X.Shokirova, p.f.n., dots. S.Misirov, p.f.n., dots. Sh.Ubaydullayev, PhD, dots. P.Lutfullayev, PhD, dots. M.Yakubbayev.

Texnik muharrir: R.Tursunov

Tahririyat manzili: Namangan shahri, Uychi ko'chasi, 316-uy.

Pochta indeksi: 160136, **Faks:** (0369) 227-27-21,

Email: Info@namspi.uz

"Ta'lim va taraqqiyot" ilmiy-uslubiy jurnali elektron to'plam sifatida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi (AOKA)ning 2022-yil 25-oktabrdagi № 045044 raqamli guvohnomasi asosida chop etiladi. Jurnal Oliy Attestatsiya komissiyasining 2024-yil 30-noyabrdagi (№ 364/5) yig'ilishi qaroriga asosan pedagogika fanlari bo'yicha falsafa fanlari doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan. UDK: 37, Xalqaro standartlashtirish raqami (ISSN): 2992-9008.

Maqolalarning ilmiy saviyasi va keltirilgan ma'lumotlar uchun mualliflar javobgar hisoblanadi.

KINO SAN'ATI TA'LIMI TALABALARINING RAQAMLI KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK ASOSLARI

Kurbanova Aziza Tolibovna

Pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent,

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti, Toshkent, O'zbekiston,

E-mail: caro_8787@mail.ru, ORCID: 0009-0002-2566-8421

Annotatsiya. Mazkur maqolada kino san'ati ta'limi yo'nalishi talabalarining raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy, psixologik va pedagogik asoslari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Raqamli transformatsiya sharoitida bo'lajak kino san'ati mutaxassislarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish, raqamli texnologiyalardan ijodiy va samarali foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish hamda ularning shaxsiy-kasbiy salohiyatini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Tadqiqotda raqamli kompetensiya va raqamli kompetentlik tushunchalarining mazmun-mohiyati, o'zaro bog'liqligi hamda kino san'ati ta'limidagi o'ziga xos xususiyatlari nazariy jihatdan asoslangan. Shuningdek, talabalarining raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishda ichki motivatsiya, emotsional barqarorlik, ijodiy tafakkur, o'z-o'zini rivojlantirishga tayyorlik, refleksiya va ijtimoiy hamkorlik kabi psixologik omillarning ahamiyati ochib berilgan. R. Sternberg, D. Goleman, R. Lazarus, S. Folkman va K. Ericssonning psixologik yondashuvlari asosida raqamli texnologiyalarni o'zlashtirish jarayonining shaxsiy va kasbiy rivojlanish bilan uzviy aloqadorligi tahlil etilgan. Kino san'ati ta'limida raqamli kompetensiyani texnologik bilimlar, amaliy ko'nikmalar, estetik tafakkur, raqamli madaniyat, kasbiy mas'uliyat va ijodiy faoliyatning integrativ birligi sifatida talqin etish zarurligi asoslangan. Maqolada raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish jarayonida talabalarining individual psixologik xususiyatlarini hisobga olish, motivatsion qo'llab-quvvatlash va ijodiy faoliyatga yo'naltirilgan pedagogik muhitni tashkil etishning ahamiyati ta'kidlangan.

Kalit so'zlar: kino san'ati ta'limi, raqamli kompetensiya, raqamli kompetentlik, psixologik-pedagogik omillar, raqamli transformatsiya, ijodiy tafakkur, motivatsiya, emotsional barqarorlik, raqamli madaniyat, kasbiy tayyorgarlik.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ЦИФРОВЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ В СФЕРЕ КИНООБРАЗОВАНИЯ

Аннотация. В данной статье научно проанализированы теоретические и психолого-педагогические основы развития цифровых компетенций студентов по направлению «Киноискусство». Освобождены и освещены вопросы совершенствования профессиональной подготовки будущих специалистов сферы киноискусства в условиях цифровой трансформации, формирования навыков творческого и эффективного использования цифровых технологий, а также развития их личностно-профессионального потенциала. В исследовании теоретически обоснована сущность, взаимосвязь и специфика понятий «цифровая компетенция» и «цифровая

компетентность» в системе кинообразования. Кроме того, раскрыта значимость таких психологических факторов, как внутренняя мотивация, эмоциональная устойчивость, креативное мышление, готовность к саморазвитию, рефлексия и социальное сотрудничество при развитии цифровых компетенций студентов. На основе психологических подходов Р. Стернберга, Д. Гоулмана, Р. Лазаруса, С. Фолкман и К. Эрикссона проанализирована неразрывная связь процесса освоения цифровых технологий с личностным и профессиональным развитием. Обоснована необходимость трактовки цифровой компетенции в кинообразовании как интегративного единства технологических знаний, практических навыков, эстетического мышления, цифровой культуры, профессиональной ответственности и творческой деятельности. В статье подчеркивается важность учета индивидуально-психологических особенностей студентов, а также организации мотивационной поддержки и педагогической среды, ориентированной на творческую деятельность в процессе развития цифровых компетенций.

Ключевые слова: кинообразование, цифровая компетенция, цифровая компетентность, психолого-педагогические факторы, цифровая трансформация, креативное мышление, мотивация, эмоциональная устойчивость, цифровая культура, профессиональная подготовка.

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL FOUNDATIONS OF DEVELOPING DIGITAL COMPETENCIES OF FILM EDUCATION STUDENTS

Abstract. This article provides a scientific analysis of the theoretical, psychological, and pedagogical foundations for developing the digital competencies of film education students. It addresses the issues of improving the professional training of future cinema specialists in the context of digital transformation, fostering skills for the creative and effective use of digital technologies, and enhancing their personal and professional potential. The study theoretically substantiates the essence, interrelationship, and specific characteristics of the concepts of "digital competence" and "digital competency" within film education. Furthermore, it reveals the significance of psychological factors such as intrinsic motivation, emotional stability, creative thinking, readiness for self-development, reflection, and social collaboration in developing students' digital competencies. Based on the psychological approaches of R. Sternberg, D. Goleman, R. Lazarus, S. Folkman, and K. Ericsson, the inherent connection between the acquisition of digital technologies and personal-professional development is analyzed. The study substantiates the necessity of interpreting digital competence in film education as an integrative unity of technological knowledge, practical skills, aesthetic thinking, digital culture, professional responsibility, and creative activity. The article highlights the importance of considering students' individual psychological traits, providing motivational support, and establishing a pedagogy-driven environment oriented toward creative activity throughout the process of developing digital competencies.

Keywords: film education, digital competence, digital competency, psychological-pedagogical factors, digital transformation, creative thinking, motivation, emotional stability, digital culture, professional training.

KIRISH

Oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilishga qaratilgan global tendensiyalar axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'quv jarayoniga nafaqat joriy etilishini, balki ularning ta'lim mazmuni va metodologiyasi bilan chuqur integratsiyalashuvini ham taqozo etmoqda. Ushbu jarayon ta'limda axborot komponentining ulushini sezilarli darajada oshirish, raqamli muhitda o'qitish samaradorligini yuksaltirish, shuningdek, talabalarning kasbiy va raqamli kompetensiyalarini zamonaviy texnologiyalar asosida tizimli ravishda shakllantirish bilan uzviy bog'liqdir. Axborot nafaqat pedagogik maqsadlarga erishish vositasi, balki ta'limning barcha sub'ektlari o'rtasidagi o'zaro ta'sirni ta'minlaydi.

Raqamli kompetensiya – bu shaxsning raqamli vositalar va texnologiyalarni muayyan kontekstda ishonchli, tanqidiy va axloqiy me'yorlarga muvofiq ravishda qo'llay olish, shuningdek, ularni mas'uliyatli tarzda boshqarish qobiliyatidir. Ushbu kompetensiya nafaqat texnik ko'nikmalarni egallashni, balki raqamli axborot muhitida mustaqil qaror qabul qilish, axborotni baholash va ijtimoiy jihatdan samarali muloqot qilishni ham o'z ichiga oladi.

Tadqiqotchi V.I. Blinovaning ta'kidlashicha, talabalarning raqamli kompetensiyalarini shakllantirish jarayoni zamonaviy didaktikaning asosiy vazifalaridan biri bo'lib, u raqamli jamiyat va raqamli iqtisodiyotning dolzarb talablariga moslashgan holda tashkil etilishi zarur[1].

TAHLIL VA MUHOKAMA

Mualliflik ta'rifga ko'ra, raqamli kompetensiya – bu raqamli vositalardan foydalanishga qaratilgan ichki kognitiv ta'lim faoliyati bo'lib, u bilimlarni mustaqil tarzda izlash, tahlil qilish, baholash va muammoli vaziyatlarda texnologik yechimlar topish qobiliyatida namoyon bo'ladi.

Shuningdek, raqamli kompetensiya – bu shaxsning raqamli texnologiyalar vositasida professional va ijtimoiy vazifalarni hal etishga tayyorlik darajasidir. Raqamli

kompetentlik esa, o'z navbatida, raqamli kompetensiya asosida rivojlanadigan shaxsiy ta'limiy sifat bo'lib, u raqamli faoliyatda mustahkamlangan tajriba, ijtimoiy mas'uliyat va axloqiy yondashuvlar bilan boyitilgan holatda shakllanadi.

Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, xitoylik san'at yo'nalishi talabalarining oliy o'quv yurtlarida muvaffaqiyatli ta'lim olishining eng muhim sharti kompetentsiyani shakllantirishdir: zarur ma'lumotlarni olish, tahlil qilish, qayta ishlash va qo'llash. Shu munosabat bilan, ta'lim jarayoni ishtirokchilari o'rtasidagi axborot o'zaro ta'sirining barcha jarayonlarini qamrab oluvchi "raqamli kompetensiya" tushunchasini joriy etishning zarurati. Raqamli kompetentsiyani o'rganish bevosita ta'lim kontekstida alohida ahamiyatga ega. Shakllangan raqamli kompetensiya o'quv jarayonini, shu jumladan san'at ta'limi doirasida tezlashtirish, optimallashtirish va takomillashtirish imkonini beruvchi omilga aylanadi.

Media ta'lim - bu insonni ommaviy axborot vositalaridan foydalanishga o'rgatish usuli. Ushbu vositalarga barcha turdagi ommaviy axborot vositalari (bosma, grafik, ovoz, ekran va boshqalar) va turli xil texnologiyalar kiradi.

Media ta'limining vazifasi ommaviy axborot vositalarining odamlarga ta'sirining oldini olishdir. Biror kishi ommaviy axborot vositalari tomonidan taqdim etilgan ma'lumotlar, uni qayta ishlash, filtrlash va biznes uchun zarur bo'lgan boshqa harakatlar bilan ishlashni o'rganadi.

Kompyuter kino san'ati yo'nalishi talabalarida aks ettirishni shakllantirishga yordam beradi. O'quv dasturi talabalarga o'z harakatlarining natijasini vizual ravishda taqdim etish, xato qilingan muammoni hal qilish bosqichini aniqlash va uni tuzatish imkonini beradi.

Ta'lim tizimidagi raqamli texnologiya vositalari quyidagilardan iborat. Bular

- apparat vositalari
- dasturiy vositalar
- raqamli ta'lim manbayi.

Bunda raqamli vositalar orqali talabalarda tanqidiy fikrlash, raqamli axborotni baholash, shaxsiy xavfsizlik va kasbiy faoliyatga yo'naltirish bo'yicha barqaror ko'nikmalarni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

O'rganilgan ilmiy manbalar va tajriba asosida, kino san'ati sohasida raqamli kompetensiyani quyidagicha tavsiflash mumkin: mazkur kompetensiya shaxsning butun hayoti davomida uzluksiz shakllanib boradigan nazariy bilimlari, ta'lim jarayonida egallangan amaliy ko'nikmalari hamda kasbiy malakalari negizida raqamli texnologiyalarni ongli tanlay olish, ularni ijodiy, samarali va xavfsiz tarzda qo'llashga yo'naltirilgan mustaqil faoliyatga tayyorlik darajasini ifodalaydi. Bunday kompetensiya talabaning faqatgina texnik salohiyatini emas, balki uning estetik tafakkuri, raqamli madaniyati, kasbiy ong darajasi hamda raqamli etika va ijtimoiy mas'uliyat tamoyillariga asoslangan faoliyat yurita olish qobiliyatini ham kompleks tarzda namoyon etadi, ulardan maqsadga muvofiq foydalanish orqali kino ishlab chiqarish, montaj, distributsiya va tahlil jarayonlarida innovatsion yondashuvni qo'llay olish, shu bilan birga ijodiy faoliyatni raqamli muhitda tashkil etish, boshqarish va baholash qobiliyatini ifodalovchi kompleks sifatdir.

Talabalarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish jarayoni faqat texnologik vositalar va metodik yechimlar bilan cheklanib qolmay, balki shaxsning psixologik holati va pedagogik rivojlanish xususiyatlari bilan ham uzviy bog'liqdir. Ushbu jarayonda talabalarning bilish jarayonlari, hissiy-irodaviy tayyorgarligi, o'qishga bo'lgan ichki motivatsiyasi hamda raqamli faoliyatga nisbatan individual munosabati muhim ahamiyat kasb etadi. Aynan mana shu psixologik-pedagogik jihatlar raqamli kompetensiyani chuqurlashtirishda har bir talabaning shaxsiy salohiyatini aniqlash, to'g'ri yo'naltirish va samarali rag'batlantirish imkonini yaratadi. Shuningdek, mazkur yondashuv raqamli vositalardan foydalanishda shaxsning o'zini anglay olishi, raqamli muhitda xavfsizlikni his etishi, ijodiy tashabbus ko'rsatishi hamda mustaqil va mas'uliyatli qarorlar qabul qilishiga xizmat qiluvchi muhim psixologik komponentlarni

ham qamrab oladi. Shuning uchun, raqamli kompetensiyani shakllantirishda psixologik barqarorlik va pedagogik moslashuvchanlik asosiy tayanch nuqtalar sifatida qaralishi lozim.

San'at yo'nalishi talabalari uchun raqamli kompetensiyalarni shakllantirish jarayoni maxsus psixologik-pedagogik yondashuvni talab etadi, chunki bu jarayonda ularning individual ijodiy salohiyati, texnologiyalar bilan ishlashdagi shaxsiy tajribasi hamda ichki motivatsion omillari hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Raqamli kompetensiyalar rivoji psixologik nuqtai nazardan ko'p qirrali xususiyatlarga ega bo'lib, u faqat texnik ko'nikmalar bilan cheklanmay, balki shaxsning o'zini anglash darajasi, ijtimoiy faolligi, muloqot madaniyati va mas'uliyatli raqamli xulq-atvorini ham qamrab oladi.

Quyidagi psixologik xususiyatlar talabalarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi:

Motivatsiya: Talabalar raqamli kompetensiyalarni o'zlashtirishga bo'lgan ichki yoki tashqi motivatsiya asosida harakat qilishadi. Ichki motivatsiya – bu o'rganishga bo'lgan qiziqish, yangi texnologiyalarni o'rganish istagi bo'lsa, tashqi motivatsiya – bu ilmiy daraja olish, ishga joylashish yoki o'qish jarayonida muvaffaqiyatga erishish kabi tashqi omillar orqali namoyon bo'ladi.

O'z-o'zini rivojlantirishga tayyorlik: Raqamli kompetensiyalarni muvaffaqiyatli o'zlashtirish uchun talabaning o'zini rivojlantirishga bo'lgan tayyorligi juda muhim. Bu talabalar yangi bilimlarni qabul qilish, xatolardan o'rganish va o'z ko'nikmalarini doimiy ravishda yangilashga tayyor bo'lishi kerakligini anglatadi.

Muvaffaqiyatga erishishdagi o'zgaruvchanlik: Raqamli texnologiyalarni o'rganishda talabalar turli darajadagi muvaffaqiyatlarga erishishadi. Ba'zi talabalarda tezda raqamli ko'nikmalar shakllanib borishi mumkin, boshqalari esa ko'proq vaqt va qo'llab-quvvatlashni talab qiladi. Bu jarayonda talabaning psixologik mustahkamligi va o'ziga bo'lgan ishonchi muhim rol o'ynaydi.

Raqamli texnologiyalarni egallash jarayoni talabalarda ijodiy tafakkurni jadallashtirib, turli muammoli holatlarga innovatsion yondashuv asosida mustaqil yechimlar ishlab chiqish ko'nikmalarining shakllanishiga zamin yaratadi. Ushbu ko'nikmalar zamonaviy ta'limda alohida ahamiyat kasb etuvchi kreativlik va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Bunday faoliyat psixologik nuqtai nazardan qaranganda, talabaning mantiqiy fikrlash qobiliyatini mustahkamlash, ijodiy tashabbus ko'rsatish salohiyatini kuchaytirish, noaniqlik yoki xavfga nisbatan ruhiy barqarorlik bilan yondashish istagini shakllantiradi. Bu esa, o'z navbatida, raqamli kompetensiyaning individual, reflektiv va innovatsion jihatlarini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Stress va xavotirni boshqarish: Yangi texnologiyalarni o'rganish jarayonida talabalarda stress va xavotir yuzaga kelishi mumkin, ayniqsa, agar ular ilgari raqamli vositalarni kam ishlatgan bo'lsa. Shuning uchun psixologik ko'mak, stressni boshqarish usullari va o'ziga bo'lgan ishonchni oshirish uchun motivatsion metodlar juda muhimdir.

Ijtimoiy o'zaro aloqalar va hamkorlik: Raqamli kompetensiyalarni rivojlantirishda jarayonida talabalarning o'zaro hamkorlikka kirisha olishi, jamoada samarali faoliyat yuritishi va raqamli muhitda ijtimoiy aloqalarni ongli tashkil eta olishi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Raqamli vositalar orqali o'zaro aloqalar o'rnatish, guruh bo'lib ishlash va jamoaviy muammolarni hal qilish qobiliyatlari ijtimoiy psixologik xususiyatlar sifatida ko'rib chiqiladi.

O'qish va texnologiyalarga nisbatan munosabat: Talabalar o'qish va texnologiyalarga bo'lgan munosabatlarini o'zgartirishlari kerak. Texnologiya ularga yangi bilimlar olishda yordam berishi mumkin, lekin ba'zi talabalarda texnologiyalarga nisbatan o'ziga xos qarshilik yoki qorqinchlik hissi bo'lishi mumkin. Bu munosabatlarni o'zgartirish va texnologiyalarni samarali ishlatish uchun psixologik yondashuvlar zarur.

Kino san'ati yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarda raqamli kompetensiyalarni shakllantirish jarayonining psixologik jihatlarini tadqiq qilgan mutaxassislar fikricha, bu jarayon nafaqat texnologik malaka, balki shaxsiy-emotsional omillar bilan ham bevosita bog'liqdir. O'tkazilgan tadqiqotlarda diqqat markazi talabalarda ijodiy tafakkurni rivojlantirish, ichki motivatsiyani mustahkamlash, raqamli muhitda yuzaga keladigan psixologik zo'riqish va stress holatlarini boshqarish, shuningdek, o'ziga bo'lgan ishonchni shakllantirish kabi muhim psixologik omillarga qaratilgan. Bunday psixologik omillar raqamli vositalardan foydalanish samaradorligini oshiradi, shuningdek, talabalarni mustaqil, tashabbuskor va texnologik jihatdan mas'uliyatli ijodkorlar sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi.

Kino san'ati talabalari uchun raqamli kompetensiyalarni rivojlantirishning psixologik jihatlarini haqida fikr yuritgan ba'zi olimlarning fikrlarini ko'rib chiqamiz:

Robert (R.) Sternberg, kreativlikni yuksaltirish va uning psixologik aspektlarini o'rganib, ijodiy fikrlashning rivojlanishi uchun raqamli texnologiyalarni qo'llashning muhimligini ta'kidlagan. Kino san'ati talabalari uchun raqamli kompetensiyalarni rivojlantirishda, Sternbergning "uch tomonlama model"iga (analitik, kreativ va amaliy fikrlash) asoslanish zarur. Uning fikricha, kino san'ati talabalari raqamli vositalarni o'zlashtirish orqali o'z ijodiy yondashuvlarini kengaytirishi va yangi uslublarni ishlab chiqishi mumkin [2].

D. Goleman, emotsional intellekt va o'z-o'zini boshqarish qobiliyatining rivojlanishi haqida ko'p yillik tadqiqotlar olib borgan. U motivatsiya va o'z-o'zini rivojlantirishni o'rganishda, shaxsning o'ziga bo'lgan ishonchi va o'zgaruvchan sharoitlarga moslashish qobiliyatiga katta e'tibor beradi. Kino san'ati yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarda raqamli kompetensiyalarni shakllantirish jarayonida o'z-o'zini rag'batlantira olishi, yangilanayotgan texnologiyalarni o'zlashtirishga ochiq bo'lishi va ichki tayyorgarlikni mustahkamlashi alohida ahamiyatga ega. Goleman ta'kidlaganidek, raqamli texnologiyalarni samarali egallash faqat texnik bilimlar bilan cheklanmay, balki

shaxsning psixologik barqarorligi, emotsional tayyorligi va o'z o'rganish jarayonini boshqara olish qobiliyati bilan ham chambarchas bog'liqdir [3]. Ularning yangi texnologiyalarni o'rganishga ochiqligi, ichki motivatsiyasi va o'z kuchiga bo'lgan ishonchi raqamli kompetensiyalarning shakllanishida muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Ayniqsa, ijodiy yo'nalishlarda ta'lim olayotgan talabalar o'zining estetik va yaratuvchan salohiyatini kengaytirishga intilishi, yangi raqamli vositalarni ijodiy ifoda vositasi sifatida qabul qilishi zarur. Bu esa, o'z navbatida, ularning raqamli savodxonlik darajasini oshiribgina qolmay, balki ularni zamonaviy mehnat bozorida raqobatbardosh ijodkor sifatida shakllantiradi.

R. Lazarus va S. Folkman stressni boshqarish bo'yicha tadqiqotlar olib borib, stressning qanday tarzda boshqarilishini o'rganishdi. Kino san'ati talabalarining raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishda, texnologik o'zgarishlarga tezda moslashish va stressni boshqarish qobiliyati juda muhimdir. Kino sohasidagi talabalar uchun yangi texnologiyalarni o'zlashtirish jarayoni ko'pincha yuqori bosimni keltirib chiqarishi mumkin, bu esa stressni boshqarishni o'rganishni talab qiladi [4].

XULOSA

Kino san'ati yo'nalishidagi talabalarda raqamli kompetensiyalarni shakllantirish jarayoni texnologiyalarni o'zlashtirish bilan bir qatorda, ularning shaxsiy va kasbiy identifikatsiyasining bosqichma-bosqich rivojlanishini ham talab qiladi. Bu jarayon talabaning o'zini ijodkor sifatida anglashini, raqamli muhitda qaysi professional rolga ega ekanini belgilay olishini hamda kelajakdagi kasbiy yo'nalishiga mos raqamli tajribalarni ongli ravishda tanlay olishini ta'minlaydi. Kino san'ati talabalarining raqamli texnologiyalarni o'zlashtirish jarayonida to'liq diqqat va e'tibor bilan ishlashlari, yaratish jarayonidan zavqlanishlari kerak. Bu jarayon talabalar uchun qoniqarli va ilhomlantiruvchi bo'lishi lozim.

K. Ericsson o'zgaruvchan sharoitlarga moslashish va yangi texnologiyalarni qabul qilishning psixologik jihatlarini o'rganib, ekspertiza va yuqori darajadagi ko'nikmalarni

shakllantirishni ta'kidlaydi. Kino san'ati talabalarining raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishda, ular yangi texnologiyalarni o'rganishga va amaliyotda qo'llashga tayyor bo'lishlari kerak. Ericssonning "10,000 soat" qoidasi, ya'ni ustalikka erishish uchun muntazam va samarali mashq qilish muhimligini ko'rsatadi[5].

Kino san'ati ta'limi yo'nalishi talabalarining raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining raqamli transformatsiyasi sharoitida muhim psixologik-pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Tadqiqot doirasida amalga oshirilgan nazariy tahlillar shuni ko'rsatadiki, raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish jarayoni faqat texnologik bilim va amaliy ko'nikmalarni egallash bilan cheklanmasdan, talabalarning individual psixologik xususiyatlari, ijodiy tafakkuri, kasbiy motivatsiyasi, emotsional barqarorligi hamda raqamli muhitda mustaqil faoliyat yuritishga tayyorligi bilan uzviy bog'liqdir.

O'rganilgan ilmiy-nazariy yondashuvlar talabalarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishda ichki motivatsiyani rag'batlantirish, emotsional intellektni mustahkamlash, texnologik o'zgarishlarga psixologik moslashuvchanlikni shakllantirish hamda mustaqil ijodiy faoliyatni qo'llab-quvvatlash muhimligini ko'rsatadi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalarni o'zlashtirish jarayonida yuzaga keladigan psixologik to'siqlarni kamaytirish, talabalarning o'z imkoniyatlariga bo'lgan ishonchini oshirish va individual ta'lim ehtiyojlarini hisobga olish pedagogik jarayonni tashkil etishning muhim shartlari sifatida baholanadi.

Shunday qilib, kino san'ati ta'limida raqamli kompetensiyalarni rivojlantirishning samarali psixologik-pedagogik asoslarini shakllantirish uchun texnologik tayyorgarlikni shaxsiy rivojlanish, kasbiy motivatsiya va ijodiy faoliyat bilan uyg'unlashtirish zarur. Mazkur yondashuv bo'lajak kino san'ati mutaxassislarining raqamli madaniyatini yuksaltirish, mustaqil va tanqidiy fikrlashini rivojlantirish hamda ularni zamonaviy kino industriyasining o'zgaruvchan texnologik talablariga mos kasbiy faoliyatga tayyorlashda muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Блинов В. И., Сергеев И. С., Есенина Е. Ю. Основные идеи дидактической концепции цифрового профессионального образования и обучения // М.: Академия. – 2019.
2. Sternberg R.J. *Beyond IQ: A Triarchic Theory of Human Intelligence*. Cambridge: Cambridge University Press, 1985. ([44, 52-b.])
3. Goleman D. *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. New York: Bantam Books, 1995. ([37, 75-79-b.])
4. Lazarus R.S., Folkman S. *Stress, Appraisal, and Coping*. New York: Springer, 1984.
5. Ericsson K.A., Krampe R.T., Tesch-Römer C. The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance // *Psychological Review*. 1993. Vol. 100, No. 3. P. 363–406.
6. Aziza T. Developing Information and Communicative Competence of Specialists in Art and Culture Sphere // *Eastern European Scientific Journal*. – 2019. – № 1.
7. Kurbanova A. Kino san'at ta'limida raqamli transformatsiyani joriy etish dolzarb pedagogik muammo sifatida // *ACTA NUUZ*. – 2025. – T. 1, № 1.4.1. – B. 102–104.
8. Mamadaliev K. R., Kurbanova A. T. Technology of Creation Electronic Manual and Mechanisms of Organization the Teaching Process in accordance with It // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – № 1.